

Nh m h ng ng Đ i l Ngàn năm Thăng Long, S Văn hóa, Thể thao và Du lịch Hà Nội đã tổ chức Hội thảo về danh nhân văn hóa (tháng 12/2009). Quan niệm thế nào là một danh nhân văn hóa? Có thể nói đây là một lĩnh vực không mới, nhưng lại rất phong phú và khá phức tạp, ranh giới không dễ phân định rõ ràng; bởi vì nó liên quan đến nhiều khía cạnh khác nhau, nhất là nó gắn liền với lòng ngưỡng mộ, với công luận, với quá trình lịch sử phát triển xã hội, thời đại và không tách rời các quy luật của đời sống, phong tục tập quán của cộng đồng dân tộc.

Nếu nhìn từ tầm vĩ mô thế giới, chúng ta có thể lấy bằng chứng: **Những người làm nên thế kỷ XX**

Ils ont fait le XX siècle

) tại Paris làm chủ nhân tham khảo. Nơi đây có hình ảnh nhiều danh nhân, trong đó có Hồ Chí Minh – Chủ tịch nước Việt Nam của chúng ta. Nơi đây có vị cha ông bác học người Pháp Joliot Curie. Cũng tại đây, chúng ta có thể thấy mối liên hệ giữa danh nhân thế giới và trong nước.

Tổ chức Giáo dục – Khoa học – Văn hóa (UNESCO) của Liên Hợp Quốc đã phong tặng Nguyễn Trãi, Nguyễn Du là danh nhân văn hóa thế giới.

Trong việc tôn vinh danh nhân, tôi nghĩ có hai nội hàm chủ yếu được ghi nhận: thứ nhất là *đề tri ân*

công lao to lớn của các bậc tiền bối; thứ hai là *đề hậu thế*

noi gương sáng ngời

của họ, những mặt tích cực và phát triển hơn nữa. Một khó khăn trong việc đoán định khuôn khổ danh nhân tiêu xa xa là tiếng đồng quê của người ngôn ngữ Trung Hoa xác lập: “

Cái quan định luận

”, nghĩa là sau khi định nghĩa quan tài thì mới có thể định hình về định nghĩa vai trò của con người. Ý đã sáng và công nghiệp hiện nay thì nào cho công nghiệp trong lịch sử xã hội cũng như trong văn hóa, khoa học. Tuy thế, dù có khi đã định nghĩa sâu chôn chôn, nhưng yên trong lòng định, mà đâu có yên trong định luận, trong tình đời. Chúng phải chờ lâu dân gian ta cũng đã bàn tán đó sao:

Trăm năm bia đá cũng mòn

Ngàn năm bia miệng vẫn còn trơ trơ

Trên đất nước ta, danh nhân thì nào cũng có. Nói đến danh nhân văn hóa, trước tiên chúng ta nói đến những người đã làm nên cái **thị trường**, cái **địa phương** trong bất kỳ lĩnh vực nào. Chúng ta là vào đầu thế kỷ XX, thì phải Hàng Bông đất Thăng Long, dân bản địa đã lập nên bàn thờ tôn vinh ông Phúc Hậu làm *phúc thần* tiếng có công lớn trong việc chăm sóc trẻ. Và rõ ràng nhất là Nguyễn Công Trứ (1778 – 1858) định nghĩa nhân dân huyện Tiên Hội (Thái Bình) lập đền thờ sáng (1852) sau khi ông đã về hưu, rồi họ cùng nhau vào quê Hà Tĩnh rồi ông ra chơi; bởi ông là *đỉnh đờn* sĩ vĩ đại

đỉnh đờn sĩ vĩ đại

đã chiêu dân lập ấp, mở trường dạy học, giúp họ thoát khỏi cảnh đói nghèo, trộm cướp, định nghĩa hàng chục công nghiệp yên lành, mở cửa dù về danh nhân thì bằng này bằng đó diên, không khó vì vua quan thì công hành thì bao nhiêu thăng giáng. Đây có lẽ là trường hợp duy nhất trong lịch sử nước ta, nông dân thì phát lập

sinh tử

, không phải vì công bố quan chức, cũng chẳng phải vì tầm văn bằng Giỏi nguyên của Nguyễn tiên sinh. Định nghĩa bởi phải kể đến nhà bác học

Yersin

(1863 – 1943) đã hết lòng làm nhiệm vụ định nghĩa phúc lớn của bệnh cho dân, tuy là người nước ngoài, nhưng về định nghĩa nhân dân Khánh Hòa và các vùng lân cận gần thân mật là ông Năm; lúc ông mất, bao người cùng cây cối đeo khăn tang rồi lập đền thờ cúng Ông...

Kể theo truy cập thì công nghiệp lịch sử thì định nghĩa của dân tộc, sau Cách mạng tháng Tám, Hồ Chí Minh đã kêu gọi **“những người tài đức”** vì **“ích quốc lợi dân”** hãy ra giúp nước. Thế là hàng loạt nhân sĩ trí thức sẵn sàng hăng hái kêu gọi thiêng liêng của Tổ quốc cùng toàn dân chiến đấu giành độc lập tự do. Thế hai cuộc kháng chiến vĩ đại đã xuất hiện nhiệm vụ danh nhân kể từ xuất hiện trên nhiệm vụ lĩnh vực quan trọng. Tuy vậy, mặt khác, cũng không phải dễ dàng trong việc tôn vinh danh

nhân sao cho thật thích đáng, hợp với lòng người. Bởi lẽ cuộc sống đời thường vất vả làm nên y sinh bao đời u phiền toái, gần gũi với bao giai thoại chìm nổi, khó phân biệt. Chúng phải tìm kiếm tìm v các vị vua chúa, quan lại tri u đình cùng các bậc khoa bảng đời nay với còn mở mang sống khó chuy n cũ, khó lòng sáng tỏ hết. Ví như chuy n vua T Đ c n i gi n khi đ c đ n câu thơ trong **Truy n Ki u**, nói v T H i:

Ch c tr i khu y n c m c đ u

Đ c ngang nào b t trên đ u có ai

V n là v vua ham mê th phú, nh ng Ngai li n n i máu quy n l c, quát l n: *Giá mà Nguy n Du còn sống thì phải đề ra đánh 30 tr ng* !

Th c h không rõ nh ng gi a v quân v ng v i lãng m đ s nh t tri u Nguy n và nhà thơ nghèo trên m nh đ t Lam H ng – ai là danh nhân thì công lu n ngày nay đã gi i đáp. Có thể liên hệ r ng xa h n t đ t Trung Hoa c kính t ng l u truy n hai câu thơ b t h :

Khu t Bình t phú huy n nh t nguy t

S v ng đài t không s n khâu!

(Th phú Khu t Bình sáng mãi đ t tr i,

Lâu đài vua S m t r i còn đâu?)

Đúng vậy, thi gian là hòn đá th vàng, nghĩa là gần 700 năm sau khi Khu t Nguyên

(Khu t Bình – 270 năm TCN) t tr n, nhà th Lý B ch (701 – 762) đi Đ ng đã bình lu n r t m c s c s o. Rõ ràng là vi c xác đ nh m t danh nhân th t không h đ n gi n. Tuy th , cái gì h p v i lòng ng i, g n k t v i i ích c a nhân dân, c a đ t n c thì v n mãi t a sáng. G n đây nh t, vào tháng 10/2009, nhân đ p khánh thành nhà t ng ni m c Nguy n Quang Di u Đ ng Tháp (nhà chí sĩ cách m ng đ u th k XX, h ng theo lý t ng c a c Phan B i Châu, t ng b th c dân b t tù đ y t n đ o Réunion, sau đó đ c tha v và s ng An Giang, làm m t ng y t t b ng chuyên c u giúp dân nghèo), có ng i đ t ng ông hai câu th đ y ý nghĩa:

Cái còn thì v n còn nguyên

Cái tan đ u t ng v ng b n v n tan

(theo HTV9)

Nhi u n c trên th gi i đã l y tên các danh nhân c a dân t c mình ho c c a th gi i đ đ t tên cho các con đ ng, cây c u, tr ng h c, công viên, tàu th y, các công trình ki n trúc... n c ta cũng v y, tuy nhiên công vi c này đ ng nh đ c ti n hành thi u th ng nh t, thi u đ ng b trên c n c, k t B Văn hóa , th thao và du l ch. T đó ch a xác đ nh rõ v trí, c p đ c a các danh nhân và cũng vì th mà ý nghĩa giáo đ c ch a đ c phát huy nhi u chng? Xin nêu ra đây m t s hình nh th c t : năm 2009, tôi đ y h c thành ph H Chí Minh và tình c đ i ngang qua m t con ph lo i trung bình vùng ngo i ô qu n 9 mang tên **Đ Xuân H p**

. Tôi ng c nhiên t h i, t i sao Hà N i không có con đ ng nào mang tên ông? Ông v n sinh ra ở Hàng Đào và ho t đ ng khoa h c ở Hà N i – Hà Đông. Là m t giáo s , anh hùng quân đ i, Vi n tr ng

Vi n Quân y 103

– Hi u tr ng tr ng Đ i h c

Quân y

, huân ch ng H Chí Minh và có nhi u công trình khoa h c đã đ c chính ph Pháp t ng gi i th ng. Đ c bi t, tr ng Đ i h c

Quân y

t lâu đã đ ng l y tên ông đ t tên cho con đ ng Vi n 103, nh ng đ n nay v n ch a th y?

